

Ζητήματα Διδασκαλίας και Αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας

Μαρία Νέζη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων

Δ.Δ.Ε. Α' Αθήνας

25-5-2023

Θεσμικά κείμενα

- Οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας των Ημερησίων και των Εσπερινών Γυμνασίων για το σχολικό έτος 2022-2023 (Αρ. Πρωτ. 107956/Δ2/06-09-2022)
- Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 126 /2016,
Άρθρο 5 «Γραπτές ανακεφαλαιωτικές προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις»
Άρθρο 16 Ανακεφαλαιωτική εξέταση στο μάθημα της «Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας»
- Νόμος υπ' αριθμ. 4692 «Αναβάθμιση του Σχολείου και άλλες διατάξεις», άρθρο 4 «Διδασκόμενα μαθήματα και αξιολόγηση μαθητών του Γυμνασίου»

Νεοελληνική Γλώσσα: Δεδομένα

- Σχεδιασμός με στόχο **το μαθησιακό αποτέλεσμα** και όχι τη γραμμική προσπέλαση του σχολικού εγχειριδίου: Έμφαση στις ικανότητες Επικοινωνίας και όχι στη Μεταγλώσσα
- Κειμενοκεντρική και επικοινωνιακή προσέγγιση του μαθήματος: ενιαία προσέγγιση κειμένου και γλωσσικών δραστηριοτήτων, έμφαση στη χρήση της γλώσσας σε σχέση με τις περιστάσεις επικοινωνίας.
- Α' Γυμνασίου: 8 διδακτικές ενότητες.
- Β' & Γ' Γυμνασίου: 5 διδακτικές ενότητες.

Λογοτεχνία: Δεδομένα

- Λογοτεχνία: σχεδιασμός με στόχο το **μαθησιακό αποτέλεσμα**: Αναγνωστικές ικανότητες, Φιλαναγνωσία, Δημιουργική έκφραση και όχι έμφαση σε ζητήματα Θεωρίας ή Ιστορίας της Λογοτεχνίας
- **15 λογοτεχνικά κείμενα.**
- Μεθόδευση της διδασκαλίας: **Τρεις (3) φάσεις διδασκαλίας** (Προ-αναγνωστική/Αναγνωστική/Μετά- αναγνωστική)
- Ανάγνωση ολόκληρου βιβλίου (δεν εξετάζεται στις ανακεφαλαιωτικές-τελικές εξετάσεις)

Τελική Αξιολόγηση

- Α. **Στον κλάδο της Γλωσσικής Διδασκαλίας** Οι μαθητές/τριες εξετάζονται σε κείμενο γραπτό που διανέμεται φωτοτυπημένο, προερχόμενο από πηγές έντυπες ή ηλεκτρονικές και το οποίο είναι δυνατόν να συνοδεύεται από εικόνα, γράφημα κ.τ.λ. Το κείμενο θα πρέπει να είναι παρεμφερές και όχι να ταυτίζεται με κάποιο από αυτά που διδάχθηκαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, να ανταποκρίνεται στην αντιληπτική ικανότητα των μαθητών/τριών της συγκεκριμένης τάξης και να σχετίζεται με τις θεματικές ενότητες τις οποίες πραγματεύτηκαν οι μαθητές/τριες στη διάρκεια του σχολικού έτους. **Το κείμενο πρέπει να συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα όπου δηλώνονται ο συντάκτης του, η χρονολογία και το μέσο δημοσίευσης του και όποια άλλη πληροφορία για τη συγκυρία δημοσίευσης και το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο δημιουργίας του κρίνεται αναγκαία από τον/την εκπαιδευτικό.** Οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν σε τρία (03) θέματα.

1. Το πρώτο θέμα αναφέρεται στην κατανόηση του κειμένου και του επικοινωνιακού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται. (6 μονάδες)

- Με αυτό το θέμα ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών είτε να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν τις πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο, είτε να επισημαίνουν το επικοινωνιακό πλαίσιο του (τον πομπό, τον/τους δέκτη/ες, το μέσο επικοινωνίας, τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε) είτε να αναγνωρίζουν το βασικό μήνυμα του και να το συσχετίζουν με τις περιστάσεις επικοινωνίας είτε να σχολιάζουν χωρία του είτε να εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο «συνομιλεί» το κείμενο με το σκίτσο, τη φωτογραφία κ.τ.λ. που το συνοδεύει.

Παραδείγματα

- Στο κείμενο που σας έχει δοθεί, η Χατζηπαύλου παρουσιάζει στοιχεία από την ιστορία της ζωής της. Να εντοπίσετε ποιες από τις ακόλουθες πληροφορίες είναι σωστές και να παρουσιάσετε τα στοιχεία από το κείμενο που τις επιβεβαιώνουν, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 27)
 - Με ποιο από τα παρακάτω στοιχεία ο Αλ. Σβάιτσερ συνδέει άμεσα την έννοια της ανθρωπιάς;
 - A. με αληθινό θαύμα
 - B. με ανιδιοτελή προσφορά
 - Γ. με διαμάντι
 - Δ. με λησμονημένο πλούτο
- (ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Παραδείγματα

- Πώς συνδέεται η φωτογραφία με το γραπτό μέρος του κειμένου; Τι νομίζετε ότι προσθέτει σε αυτό;
- Α) Ποιος μιλάει στο κείμενο;.....
Β) Σε ποιον νομίζετε ότι απευθύνεται;.....
Γ) Ποιο είναι το μήνυμα;
- “Τελικά η γνώση μοιάζει σαν ένα ποτάμι που ποτέ δε στερεύει και αν έχεις τη διάθεση να το ακολουθήσεις, σίγουρα δε θα βγεις χαμένος.” Να αποδώσετε με δικά σας λόγια το νόημα της περιόδου. (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 27)
- Η ιστορία που διαβάσατε βρίσκεται σε ενημερωτικό φυλλάδιο της ActionAid. Ποιο νομίζετε ότι είναι το βασικό μήνυμα του κειμένου; Να το αποδώσετε με δικά σας λόγια και να το συσχετίσετε με τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 27)
- Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τις αλλαγές στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων που επιχειρούν οι τρομοκράτες με αυτό τον «ολοκληρωτικό πόλεμο» σύμφωνα με τον αρθογράφο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τις λεπτομέρειες που **υπάρχουν στη 2η κυρίως παράγραφο**. (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 38)

2. Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ζητήματα δομής και γλώσσας του κειμένου (4 μονάδες)

- Με αυτό το θέμα ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών α) είτε να αναγνωρίζουν τη δομή ολόκληρου του κειμένου ή τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης μιας παραγράφου είτε να αποδίδουν με πλαγιότιτλους ή με τη μορφή διαγράμματος τη νοηματική αλληλουχία του κειμένου είτε να εντοπίζουν τις διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις που βοηθούν στη συνοχή του κειμένου είτε να διακρίνουν στο κείμενο σημεία όπου υπάρχει περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία
- β) είτε να εξηγούν τη συνεισφορά της γραμματικοσυντακτικής δομής κάποιου χωρίου στο νόημα του (π.χ. η χρήση της παθητικής σύνταξης αντί της ενεργητικής) είτε να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών (π.χ. η επιλογή να χρησιμοποιηθεί ιστορικός ενεστώτας αντί του αορίστου κ.ά.) είτε να μετασχηματίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις επικοινωνίας, λέξεις ή φράσεις ή απόσπασμα του κειμένου ως προς την μορφολογία ή ως προς τη σύνταξη ή ως προς τη σημασιολογία/το λεξιλόγιο ή ως προς τα σημεία στίξης ή ως προς το ύφος του κειμένου.

Παραδείγματα

- . Οι συντάκτες του κειμένου ξέχασαν να χωρίσουν το κείμενο σε παραγράφους. Για να το χωρίσετε, θα σας βοηθήσουν οι πλαγιότιτλοι που σάς δίνονται:

Η συνάντηση του Μένωνα με ένα άγνωστο άνδρα

Η λειτουργία του διονυσιακού θεάτρου

Το θέατρο του Διονύσου από ψηλά (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 15)

- Ποιος πλαγιότιτλος αποδίδει καλύτερα το περιεχόμενο της τέταρτης παραγράφου του κειμένου;

Α. Άσκηση βίας ως μέσο εξαναγκασμού των ανθρώπων

Β. Μάταια μέσα εξαναγκασμού των ανθρώπων

Γ. Πρόκληση αρνητικών συναισθημάτων στους ανθρώπους λόγω βίας

Δ. Πρόκληση κοινωνικών συγκρούσεων λόγω βίας (ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Παραδείγματα

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να συμπληρώσετε το ακόλουθο διάγραμμα αξιοποιώντας στοιχεία από τις δύο παραγράφους.

Τα πρόσωπα της ιστορίας

Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο.

Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό πρόσωπο.

Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου (Ενδεικτικά Κριτήρια Αξιολόγησης ΙΕΠ, σ. 28)

Παραδείγματα

- *Κάνε τη διαφορά. Μίλα τώρα!* Γιατί νομίζετε ότι χρησιμοποιείται προστακτική έγκλιση στις συγκεκριμένες προτάσεις; Πώς αλλιώς θα μπορούσε να τις διατυπώσει κανείς;
- “Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα.” Σε αυτή την περίοδο λόγου να παρατηρήσετε σε ποιο/ποια από τα υπογραμμισμένα ρήματα το υποκείμενο παραλείπεται και σε ποιο/ποια υπάρχει και να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό. (Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ. 30)
- Στην περίοδο λόγου που ακολουθεί να μετατρέψεις την παθητική σύνταξη σε ενεργητική: «Στόχος των συναντήσεων ήταν να ενημερωθεί ο Συνήγορος του Παιδιού από τους ίδιους τους μαθητές σχετικά με τις δράσεις που τα σχολεία τους έκαναν». Ποια αλλαγή παρατηρείς στο νόημα;
- Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εντοπίζεται ασύνδετο σχήμα μεταξύ προτάσεων στην περίοδο: «.....». Με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος στη δεύτερη παράγραφο το ύφος γίνεται περισσότερο (Να επιλέξεις ένα από τους τρεις χαρακτηρισμούς: οικείο, δραματικό, επίσημο). Με αυτό τον τρόπο ο αρθρογράφος πιθανόν να θέλει να τονίσει (Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ. 39)
- «Στην αγνή ανθρωπιά να αναζητήσετε τη μεγαλύτερη δύναμη του ανθρώπου.»: Ποια από τις παρακάτω λειτουργίες εκφράζει το ρήμα «να αναζητήσετε»; Α. αποτροπή Β. επιθυμία Γ. προσταγή Δ. προτροπή (ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Αντι-παραδείγματα

○ Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τρίτη παράγραφος του κειμένου;

A. με αιτιολόγηση και αναλογία

B. με αντίθεση και παραδείγματα

Γ. με ορισμό και διαίρεση

Δ. με παραδείγματα και αιτιολόγηση (ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

○ Με ποιον τρόπο συνδέεται η πρώτη με τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου;

A. με αιτιολογική συνδετική λέξη

B. με αντιθετική συνδετική λέξη

Γ. με συμπερασματική συνδετική λέξη

Δ. με επανάληψη της κεντρικής λέξης του κειμένου (ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Αντι-παραδείγματα

○ Ποια από τις ακόλουθες λέξεις είναι σύνθετη και ομόρριζη ως προς το β' συνθετικό της λέξης «μεγαλόπνοος»;

A. άπνοος

B. μακρόπνοος

Γ. μεγαλειώδης

Δ. μεγαλοπρεπής

«Υπάρχει στον κόσμο μια μυστική μαγεία που επιτρέπει»: ποιος από τους παρακάτω τύπους είναι το β' πρόσωπο ενικού της συνοπτικής προστακτικής (αορίστου) του υπογραμμισμένου ρήματος;

A. επέτρεπε

B. επέτρεψε

Γ. επίτρεπε

Δ. επίτρεψε

(ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Το τρίτο θέμα αναφέρεται στην παραγωγή γραπτού λόγου (Μονάδες 10)

- Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να συντάξουν ένα κείμενο που να ανταποκρίνεται στη γλωσσική τους εμπειρία, το είδος του οποίου καθορίζεται με σαφήνεια, ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο, με το οποίο κρίνουν ή σχολιάζουν σημεία του κειμένου που τους έχει δοθεί ή αναπτύσσουν προσωπικές απόψεις, παίρνοντας αφορμή από το κείμενο. Με το κείμενο αυτό ελέγχονται τα εξής: α) ο βαθμός προσαρμογής στις παραμέτρους της επικοινωνίας (πομπός, μήνυμα, δέκτης, ύφος) β) ο βαθμός μορφολογικής επάρκειας (ορθογραφία, στίξη, ορθές γραμματικές και συντακτικές δομές) γ) ο βαθμός δομικής επάρκειας δ) ο βαθμός νοηματικής επάρκειας (κατά πόσον διαθέτει το κείμενο τις απαραίτητες πληροφορίες, κατάλληλη επιχειρηματολογία κ.τ.λ.) ε) ο βαθμός τήρησης των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει. Η έκταση του κειμένου που καλούνται να παραγάγουν μπορεί να κινείται μεταξύ διακοσίων (200) και τριακοσίων (300) λέξεων, ανάλογα με την τάξη των μαθητών/τριών.

Αξιολόγηση της Παραγωγής Λόγου

- Στην αξιολόγηση της παραγωγής λόγου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, η μοριοδότηση σε κείμενο που παρήγαγε ένας/μία μαθητής/τρια σε ανακεφαλαιωτική εξέταση μπορεί να είναι ως εξής: Περιεχόμενο, 8/10, Δομή, 7/10, Χρήση γλώσσας και δομή 6/10: Μέσος όρος: 7/10. Ο παραπάνω τρόπος μοριοδότησης κρίνεται κατάλληλος, γιατί αντιστοιχεί στην έμφαση που δίνεται στο επικοινωνιακό πλαίσιο, στη δομή των κειμένων και τη χρήση της γλώσσας, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών και το ΠΔ

Ρουμπρικές διαβαθμισμένων κριτηρίων (σ.41-43)

	1-2	3-4	5 - 6	7-8	9-10	Βαθμοί
Κατανόηση θέματος και ανάπτυξη	Ο μαθητής έχει πολύ λίγες (ή όχι πολύ σχετικές με το θέμα ιδέες) και δεν καταλήγει σε ολοκληρωμένο κείμενο.	Η μαθήτρια έχει λίγες ιδέες και το κείμενό της είναι ανεπαρκές.	Ο μαθητής έχει ικανοποιητικές ιδέες και παράγει επαρκές κείμενο.	Η μαθήτρια έχει πολλές και σχετικές με το θέμα ιδέες.	Ο μαθητής έχει πλούσιες ιδέες και παράγει υποδειγματικό ως προς την πληρότητά του κείμενο.	

Ρουμπρικές διαβαθμισμένων κριτηρίων (σ.41-43)

Δομή-Χωρισμός και συνοχή παραγράφων	Ο μαθητής δεν χωρίζει το κείμενό του σε παραγράφους. Η οργάνωση απάδει στο επικοινωνιακό πλαίσιο.	Η μαθήτρια χωρίζει σε παραγράφους το κείμενο. Η δομή των παραγράφων είναι προβληματική. Η οργάνωση με ελλείψεις παρακολουθεί το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Ο μαθητής χωρίζει σε καλά δομημένες παραγράφους το κείμενό του χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους συνοχή. Υπηρετείται επαρκώς το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Η μαθήτρια χωρίζει το κείμενο σε παραγράφους σωστά και σε ικανοποιητικό βαθμό υπάρχει μεταξύ τους συνοχή. Υπηρετείται καλά το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Ο μαθητής παράγει κείμενο που χωρίζεται σωστά σε παραγράφους, μεταξύ των οποίων υπάρχει απόλυτη συνοχή. Το κείμενο συμφωνεί πολύ καλά με το επικοινωνιακό πλαίσιο.	

Ρουμπρικές διαβαθμισμένων κριτηρίων (σ.41-43)

Χρήση της γλώσσας	Ο μαθητής έχει πολλές δυσκολίες στη διατύπωση και στην υιοθέτηση κατάλληλου ύφους. Υπάρχει ασάφεια σε πολλά σημεία του κειμένου.	Η μαθήτρια έχει δυσκολίες στη διατύπωση και σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο. Υπάρχουν αρκετά σημεία με ασάφειες λόγω σύνταξης ή ακατάλληλου λεξιλογίου.	Ο μαθητής διατυπώνει αρκετά καλά σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν λίγα λάθη στη σύνταξη και στο λεξιλόγιο.	Η διατύπωση είναι σε γενικές γραμμές σωστή κατάλληλη για το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν αμελητέα λάθη.	Η διατύπωση είναι απόλυτα σωστή και κατάλληλη για το δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο.	
	Ο μαθητής κάνει παρά πολλά ορθογραφικά λάθη.	Κάνει πολλά ορθογραφικά λάθη.	Ο μαθητής κάνει αρκετά ορθογραφικά λάθη.	Ο μαθητής κάνει λίγα ορθογραφικά λάθη.	Ο μαθητής παράγει κείμενο απόλυτα ορθογραφημένο.	

Τελική αξιολόγηση

- **Β. Στον κλάδο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας** Το κείμενο (ποιητικό ή πεζό) που δίνεται στους/στις μαθητές/τριες επιλέγεται μεταξύ των κειμένων που έχουν μελετηθεί στην τάξη. Στην Γ` τάξη υπάρχει και η δυνατότητα να επιλεγεί άγνωστο κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τα κείμενα που μελετήθηκαν. Το κείμενο πρέπει να συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα όπου δηλώνονται ο/η λογοτέχνης, ο τίτλος του βιβλίου, η χρονολογία έκδοσης και όποια άλλη πληροφορία (π.χ. ιστορικό πλαίσιο κ.ά.) κρίνεται αναγκαία από τον/ την εκπαιδευτικό. Επίσης, το κείμενο είναι δυνατόν να συνοδεύεται από εικόνα.

1. Το πρώτο θέμα αναφέρεται στην κατανόηση του κειμένου (6 μονάδες)

○ Με αυτό ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών

α) είτε να εντοπίζουν στο κείμενο (πεζό ή ποιητικό) ορισμένες πληροφορίες, όπως τα πρόσωπα, τον χώρο, τον χρόνο, το σκηνικό, το κοινωνικό πλαίσιο, το πρόβλημα που απασχολεί τα πρόσωπα, κατευθύνει τη δράση τους κ.τ.λ., τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία του κειμένου,

β) είτε να αναγνωρίζουν τα βασικά θέματα ή τις ιδέες που απασχολούν τον/τη λογοτέχνη και τη στάση που υιοθετεί απέναντι σε αυτά/αυτές, τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία του κειμένου,

γ) είτε να αναλύουν κάποιον από τους χαρακτήρες (κίνητρα, αξίες, επιλογές κ.τ.λ.), τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία του κειμένου,

δ) είτε να εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο «συνομιλεί» το κείμενο με την εικόνα που το συνοδεύει.

Παραδείγματα

- Στο ποίημα και στον ζωγραφικό πίνακα που το συνοδεύει αποτυπώνονται θαλασσινές εικόνες. Να συγκρίνεις τις δύο πρώτες strofές του ποιήματος με τον ζωγραφικό πίνακα και να εξετάσεις τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώνεται και στα δύο ο θαλασσινός κόσμος. Θα σε βοηθήσουν οι ερωτήσεις και ο πίνακας που ακολουθούν: Πώς περιγράφονται ο θαλασσινός κόσμος, τα χρώματα, η κίνηση, στις δύο πρώτες strofές; Υπάρχουν τα στοιχεία αυτά στο ζωγραφικό πίνακα; Πώς απεικονίζονται; Αρχικά, να σημειώσεις στον πίνακα με μία λέξη ή μία φράση δύο ομοιότητες και μία διαφορά. Στη συνέχεια, να δώσεις την απάντησή σου σε ενιαίο κείμενο 80 περίπου λέξεων. Είναι απαραίτητες οι παραπομπές στο κείμενο. (Ενδεικτικά Κριτήρια, ΙΕΠ, σ. 7)

Παραδείγματα

- «Η μητέρα προστατεύει τη Μαργκότ... Αυτή που είναι». Να εντοπίσετε στο κείμενο και να καταγράψετε **δύο σημεία** που δείχνουν πώς αντιλαμβάνεται η Άννα τη σχέση της με τη μητέρα και την αδερφή της. (Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ. 19)
- «Αγαπητή Κίτυ.... Σαν να την είχα αδικήσει.» Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο πρόβλημα που απασχολεί την αφηγήτρια σε σχέση με τα άλλα πρόσωπα της οικογένειάς της, στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Να περιγράψετε με συντομία το πρόβλημα και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με ένα χαρακτηριστικό σημείο του κειμένου. (Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ.19)

Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ζητήματα δομής και γλώσσας του κειμένου (6 μονάδες)

- Με αυτό ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών
 - α) είτε να αναγνωρίζουν τη διάκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο (τι λέει το κείμενο) και στις επιλογές ως προς τη μορφή (πώς το λέει το κείμενο), επισημαίνοντας βασικά στοιχεία οργάνωσης της αφηγηματικής πλοκής ή της ποιητικής γραφής,
 - β) είτε να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο συγκεκριμένους δείκτες (π.χ. αφηγηματικούς τρόπους, αφηγηματικές τεχνικές, σχήματα λόγου κ.ά.) και να σχολιάζουν τον λειτουργικό τους ρόλο,
 - γ) είτε να επισημαίνουν και να αξιολογούν ως προς το αποτέλεσμα που έχουν για τον αναγνώστη μαθητή/ την αναγνώστρια μαθήτρια οι γλωσσικές και υφολογικές επιλογές του/της λογοτέχνη

Παραδείγματα

- «Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι να αράξω.» Να εντοπίσετε και να καταγράψετε στο παραπάνω απόσπασμα δύο σημεία όπου η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά. Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τα συναισθήματα της ηρωίδας που νομίζετε ότι εκφράζονται με αυτόν τον τρόπο. (Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ.21)

Αντι-παράδειγμα

- Να εντοπίσετε μια μεταφορά , μια παρομοίωση και μια εικόνα στο κείμενο. Ποια η χρησιμότητά τους;
- Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου να αναγνωρίσετε τα εκφραστικά μέσα (σχήματα λόγου) που χρησιμοποιεί ο αφηγητής. Τι πετυχαίνει με αυτά;
- Να αναγνωρίσετε τα σχήματα λόγου στις φράσεις: «ένας φωταγωγός σχεδόν τυφλός», «της ανήλιαγης πηγάδας», «τη γκρίζα τσιμεντόστρωση που μας πνίγει»

Το τρίτο θέμα αναφέρεται στην παραγωγή γραπτού λόγου και απορρέει από το κείμενο (μονάδες 8)

- Ι. Όσον αφορά την αναγνωστική ανταπόκριση ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών α) είτε να σχολιάζουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο τεκμηριώνοντας την άποψη τους με στοιχεία του κειμένου και του εισαγωγικού σημειώματος, β) είτε να συγκρίνουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο με αντίστοιχες του σήμερα, γ) είτε να συσχετίσουν ιδέες, αξίες, στάσεις, πράξεις και συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο με προσωπικές εμπειρίες, βιώματα, συναισθήματα κ.τ.λ.

Το τρίτο θέμα αναφέρεται στην παραγωγή γραπτού λόγου και απορρέει από το κείμενο (μονάδες 8)

- II. Όσον αφορά τη δημιουργική γραφή, οι μαθητές/ τριες καλούνται: α) είτε να αναδιηγηθούν τμήμα της ιστορίας από την οπτική γωνία συγκεκριμένου ήρωα (π.χ. με μορφή ημερολογίου, επιστολής κ.τ.λ.), β) είτε να αλλάξουν ή να συμπληρώσουν δημιουργικά το αρχικό κείμενο (π.χ. με τη δημιουργία νέας σκηνής ή διαλόγων, την εισαγωγή στοιχείων περιγραφής ή σχολίων ή οπτικών, ακουστικών και άλλων εικόνων κ.ά.), γ) είτε να διατυπώσουν σκέψεις και να εκφράσουν συναισθήματα που τους ενεργοποιεί η ανάγνωση του λογοτεχνικού κειμένου σε ένα νέο κείμενο το οποίο υιοθετεί τα χαρακτηριστικά κειμενικού είδους (ποιητικού ή πεζού) που ορίζεται από τον/την εκπαιδευτικό.
- Με το κείμενο αυτό: α) ως προς το περιεχόμενο ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών να αξιοποιούν με τρόπο ευρηματικό τα δεδομένα του κειμένου. β) ως προς τη δομή ελέγχεται ο βαθμός ανταπόκρισης του μαθητικού κειμένου στο κειμενικό είδος που ζητείται. γ) ως προς τη μορφή ελέγχονται το ύφος (επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου, ιδιωματισμών, σύνταξης που υπηρετούν τον σκοπό του κειμένου και ταιριάζουν στο κειμενικό είδος και το επικοινωνιακό πλαίσιο) και η χρήση της γλώσσας (ορθογραφία, σύνταξη, σαφήνεια στη διατύπωση, στίξη κ.τ.λ.) Η έκταση του κειμένου που καλούνται να παραγάγουν οι μαθητές/τριες μπορεί να κινείται μεταξύ εκατό (100) και διακοσίων (200) λέξεων.

Παράδειγμα

- «Ένας ημιονηγός, μόλις άρχισε ο βομβαρδισμός, βάλθηκε να τρέχει σαστισμένος. Βαστούσε γερά το χαλινάρι του γαϊδάρου του κι έτρεχε σαν τρελός. Έφτασε έτσι ως τ' αμπριά των Φραντσέζων ψωμάδων. Εκεί πια, μέσα στα γιούχα της φανταριάς, πήρε είδηση πως έσερνε πίσω του το κεφάλι του γαϊδάρου θερισμένο απ' το λαιμό».

Είσαι ο ημιονηγός σε μεγάλη ηλικία που αφηγείσαι το παραπάνω περιστατικό στα εγγόνια σου, που δεν έχουν εμπειρίες από πολέμους, και θέλεις με αυτή την ιστορία να δείξεις τη φρίκη του πολέμου (100-200 λέξεις) Ενδεικτικά Κριτήρια ΙΕΠ, σ. 36

Ρουμπρίκες αξιολόγησης

	8	7-6	5-4	3-2	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει άριστα το κείμενο και έχει αναπτύξει άριστα, με πληρότητα, το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί άριστα τον αντιπολεμικό στόχο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει πολύ καλά το κείμενο και έχει αναπτύξει πολύ καλά το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί πολύ καλά τον αντιπολεμικό μήνυμα του αποσπάσματος.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει επαρκώς το κείμενο και έχει αναπτύξει επαρκώς το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί με επάρκεια τον αντιπολεμικό χαρακτήρα της ιστορίας.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει στοιχειωδώς το κείμενο και έχει αναπτύξει με αρκετές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Το αντιπολεμικό μήνυμα του κειμένου δεν είναι ξεκάθαρο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει ελάχιστα και ανεπαρκώς τη σκέψη του συγγραφέα και έχει αναπτύξει με πολλές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Δεν υπάρχει αντιπολεμικό μήνυμα.
ΔΟΜΗ και ΟΡΓΑΝΩΣΗ	Η ιστορία είναι άριστα οργανωμένη και διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι πολύ καλά οργανωμένη και διαθέτει τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι καλά οργανωμένη και διαθέτει κάποια από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι μέτρια οργανωμένη και διαθέτει λίγα από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία δε διαθέτει στοιχεία οργάνωσης και χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).

Ρουμπρίκες αξιολόγησης

ΥΦΟΣ / ΧΡΗΣΗ ΓΛΩΣΣΑΣ	Δεν υπάρχουν γραμματικά και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι σωστή και το λεξιλόγιο πλούσιο.	Υπάρχουν λίγα γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο πολύ καλό.	Υπάρχουν αρκετά γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο είναι καλό.	Υπάρχουν πολλά γραμματικά ή/ και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση παρουσιάζει ασάφειες και το λεξιλόγιο είναι φτωχό.	Το κείμενο είναι δυσνόητο, γεμάτο ορθογραφικά και εκφραστικά λάθη. Ακατάλληλο ύφος. Η ιστορία διαθέτει στοιχειώδες λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.
	Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει στον μέγιστο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, αφηγηματικοί τρόποι).	Υφος κατάλληλο.: Η ιστορία διαθέτει σε μεγάλο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει σε ικανοποιητικό βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	Υφος αποδεκτό. Η ιστορία διαθέτει σε μέτριο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	

Καλή δύναμη!